

Polnina v državi SHS pavšalirana.

Naročilna lista: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četrt leta K 30—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvo sprejema naročilno, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 krona

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklam so poštnine proste. — Telefon št. 2.

125. številka.

Maribor, dne 2. novembra 1921.

Letnik XIII.

Popolni polom demokratov.

Demokrati dobro vedo, da so s svojo politiko popolnoma zavozili, da imajo le toliko pristašev, kolikor korit, zato pridno ustanavljajo nove „protiklerikalne“ stranke, da napravijo še večjo zmedo med volilci, kot pri zadnjih volitvah. V Kočevju se je ustanovila radikalna stranka, katera bo naenkrat najboljša stranka za Slovenec, ako se posreči na račun demokratov ali samostojnežev dr. N. Zupanič ali dr. Sajovicu priti do mandata. A v časo radosti je kamila kaplja žalosti, ker so Kočevjarji uvideli, kam pes tace moli in ustanovili svojo lastno stranko „Bauernbund“. List „Radikal“ poziva v 1. številki svoje pristaše, da naj gredo na shodo Bauernbunda in poročajo, kaj se tam govori. Pomagalo ne bo nič, k večjemu se zna zgoditi, da bo predsednik radikalcev dr. Sajovic, ki je hotel biti voditelj samostojnežev, srečno prijahal v Bauernbund in tam dosegel kako vodilno mesto.

Samostojneži so se izkazali še kot boljše koritarji kot demokrati. Pucelj ni bil zastoj podpredsednik demokratske stranke. Koritarstvo, razsipovanje državnega davčnega denarja, zraven pa izdajstvo kmetijskih koristi, je povzročilo beg iz stranke, katera bo v kratkem obstala iz vodstva brez pristašev. Ta položaj hočejo izkoristiti malkontenti stranke s pesnikom dr. Novačanom na čelu in ustanoviti novo zemljoradniško stranko v Trnovljah, Prekorju, Višnjivasi in okolici teh central. Izdajati hočejo baje novi list „Nova vas“ in sicer v Celju, ki bo delal konkurenco tudi od pesnika Spindlerja urejivani „Novi Dobi“. Ali bo dela samostojneža nadzornik Fr. Goričan in Blaž Kamenšak list financirala in sodelovala, še ni popolnoma sigurno, ker se njima ne more zamčeti siguren poslanski mandat, za katerim hrepeni ustanovitelj stranke dr. Novačan sam.

Zalostno za naše razmere je in kaže naše liberalce v celi njihovi sedbenosti, da bomo imeli v kratkem poleg naše stranke 7 liberalnih strank, ki se bodo teple za kakih 10 poslanskih mandatov. Izključeno pa ni, da še neposredno pred volitvami izvali dr. Zerjav kako novo stranko, ki bo tudi imela kot edino in glavno točko svojega programa — lov za mandate in za korita —. Naši liberalci bodo nasled svoje strankovornosti postali tako slavni ko — Aberditi!

„Železna“ in „zlata“ valuta.

Bebastemu „Narodu“ je priskočil zopet radikalni evgenik dr. Niko Zupanič na pomoč. Za nedeljo mu je napisal uvodnik pod naslovom „Železna valuta“, ki začenja s proslavo armade končuje pa s poveličanjem najreakcionarnega volilnega sistema večinskih strank ali „gutanja manjšine“.

Iz dna svojega prepričanja je napisal radikalni prerok tudi sledeče: „Naš kmet in delavec globoko čuti, da je mogoče dandanes mirno zaspati samo za železnim zidom pušk in topov.“ To pa to! Naš delavec in kmet res globoko čuti, da gospoda mirno spi, ko njemu obesi puško na ramo, ko ga pusti, da krvavi in pogine.

Gospod Zupanič je to tudi sam izkusil in lahko danes z mirno dušo trdi, da se dobro spi, med tem ko delovni narod trpi in gine.

V svetovni vojni so srbski seljaki in jugoslovanski dobrovoljci — nacionalni revolucionarji s svojo krvjo in s svojim življenjem tvorili varno zidovje, za katerim so velosrbski politični prvaki — med njimi tudi Zupanič mirno spali ter si kovali bogastvo. „Samo železna valuta“ dobro ob-

orožene armade dvigne naš kurz na svetovni borzi,“ pravi nadalje in tudi to bo menda res, če se spomnimo na vse tiste, ki hodijo za prospeh naše armade po raznih nabavnih komisijah in so zelo znani na vseh inozemskih borzah in v vseh profitarških krogih, kjer z največjo brezvestnostjo sleparijo in ropajo našo državo. Te pijavke so dobro znane in zelo veljavne v krogu sebi enakih in to bo menda tisto „dviganje“, o katerem govori g. Zupanič.

Manjka nam samo še večinski volilni sistem in ko tega dobimo, se „železna valuta spremeni v zlato“. „Železne valute je precej“, na vsakih 240 prebivalcev imamo po enega žandarja in nekoliko Wragovcev, blizu 200.000 mož je pod orožjem in če dobimo še

Paragraf 203. senžermenske mirovne pogodbe in predvojni dolgovi Avstro-Ogrske.

Te dni je bilo čitati po časopisih, da se v kratkem snide reparacijska komisija antante, ki bo določila, koliko pripade avstro-ogrškega predvojnega dolga na poedine nasledstvene države. Citatelje našega lista bo gotovo zanimalo, kaj določa ta § 203 mirovne pogodbe, ki se glasi:

„Vsaka izmed držav, kateri se je odstopila kaka pokrajina bivše avstrijske monarhije, ali ki je nastala iz razpada te monarhije, vstevši Avstrijo, mora prevzeti en del v železnicah, solnih rudnikih ali drugem premoženju posebej zajamčenih dolgov stare avstrijske vlade po stanju z dne 28. julija 1914. Vsaka država mora prevzeti oni del zajamčenega dolga, ki po mnenju reparacijske komisije odpade na železnice, solne rudnike in druga imetja, ki so se odstopila po sedanjih pogodbah ali pa po dodatnih pogodbah dotični državi.“

Znesek obveze, ki jo mora prevzeti vsaka država, izvzemši Avstrijo, od zajamčenega dolga, določi reparacijska komisija po načelih, katere ona kot prava spozna. Na ta način izračunjeni vrednostni znesek se odtegne od one svote, katero dolguje dotična država Avstriji za ono premoženje in imetje bivše ali sedanje avstrijske vlade, katero je dobila obenem z izročeno pokrajino. Vsaka država jamči le za oni del zasiguranega dolga, katerega je prevzela v smislu določil tega odstavka. Lastniki od države prevzete dela zasiguranega dela nimajo nobene pravice tirjatve do kake druge države.

Premoženje, ki je bilo specijelno določeno kot jamstvo za v tem odstavku navedene dolgove, ostane tudi kot jamstvo za nove obveznice. V slučaju pa, da bi se morale to premoženje porazdeliti med različne države, služi v pokrajini ene teh držav ležeči del tega premoženja le za od te države prevzeti del dolga kot jamstvo, izključivši ostale dele dolga.

Pri uporabi tega odstavka se pa smatrajo kot zajamčeni dolg one od bivše avstrijske vlade prevzete plačilne obveznosti, ki se nanašajo na nakup železnic ali sličnega premoženja. Razdelitev iz teh obveznosti izviraajočih bremen določi reparacijska komisija na enaki način, kakor za zajamčene dolgove. — To ni jasno.

Dolgovi, ki se prenesejo po določilih tega odstavka, se mora glasiti v slučaju, da se prvotni dolg glasi na avstrijsko-ogrski papirnati denar, na veljavo one države, ki prevzema dolg. Za konverzijo je merodajen oni kurz, po katerem je dolg prevzema, oča država v pričetku svoje veljavo zamenjala za avstro-ogrške kronске novčaniče. Temelj zamenjava avstro-ogrskih kronskih novčanič v veljavo novih titrov se mora predložiti reparacijski komisiji v odobrenje; ta zamore, ako se ji zdi to primerno, staviti zahtevo, da država, ki započne to zamenjo, modificira pogoje. Taka modi-

fikacija se bo le zahtevala, če se komisija mnenja, da je vrednost veljave ali veljav, ki se naj substituirajo nominalni veljavi starih titrov, po menjalnem kurzu v dobi konverzije izdatno nižja, kakor je vrednost prvotne veljave.

Ako se je glasil prvotni avstrijski dolg na eno ali več tujih veljav, se mora tudi novi dolg na isto ali iste veljave glasiti.

Ako se je glasil prvotni avstrijski dolg na avstrijsko-ogrške zlate enote, se mora tudi novi dolg glasiti na enake zneske v zlatih funtih ali zlatih dolarjih Združenih držav Severne Amerike, po teži line vsebine teh treh veljavnih novcev po zakonitih določilih, veljavnih dne 1. jan. 1914.

V slučaju, da stari titri izrečno ali molče volitev veljave za plačilo po fiksnem kurzu ali pa kako drugo izbiro na prosto dajo, morajo novi titri nuditi iste ugodnosti.

Vsaka izmed držav, kateri se odka kaka pokrajina bivše avstro-ogrške monarhije, ali ki je nastala iz razpada te monarhije, vpoštevši Avstrijo, mora prevzeti del nezajamčenega in po titrih reprezentiranega dolga bivše avstrijske vlade po stanju 28. 7. leta 1914. Ta del se na podlagi finančnih let 1911, 1912 in 1913 povprečno na bazi določenih dohodkov odstopljene pokrajine in odgovarjajočim skupnim dohodkom bivšega skupnega ozemlja Avstrije preračuna in sicer takih dohodkov, ki so po mnenju reparacijske komisije najbolj pripravi podatki pravično merilo za dotično možnost teh pokrajin kaj storiti. Dohodki Bosne in Hercegovine se pri tem obračunu ne vpoštevajo. Avstrijska vlada mora pa prevzeti vse obveznosti bivše avstrijske vlade pred 28. julijem 1914, ki niso reprezentirane po v tej pogodbi označenih rentnih titrih, obligacijah, vrednostnih papirjih in novčanic. Nobena določitev tega odstavka in njega dodatka se ne sme uporabiti na one dolžne titre bivše avstrijske vlade, katere je avstrijska vlada v svrhu izdaje novčanic pri avstro-ogrski banki založila.

Dodatek: Dolg, ki se razdeli na v odstavku 203. navedeni način, je nezajamčeni, s titri reprezentiran bivši avstrijski državni dolg po stanju 28. 7. 1914. Od tega dolga se odtegne oni del dolga, za katerega je bila vlada bivše kraljevine Ogrske v smislu dodatka, odobrenega od avstro-ogrškega zakona z dne 30. 12. 1907, drž. zak. št. 278 zavezana jamčiti in ki označi svoto, s katero so udeležene dežele ogrske krone na skupnem dolgu Avstro-Ogrske.

V teku trimesečnega roka po uveljavanju te pogodbe bodo države, ki prevzamejo nezajamčen bivši avstrijski državni dolg, če tega niso že poprej storile, žigosale s posebnim žigom vse titre dolga, ki se nahajajo v njih pokrajinah. Stevilke teh žigosanih titrov se ugotovijo in vpoš-

ljejo z drugimi na to žigosanje se nastlanjajočimi akti reparacijski komisiji.

Lastniki titrov, ki se nahajajo v pokrajini za žigosanje obvezne državnostnega znesku titrov, in nimajo nove, postanejo z dnem pravomočnosti te sene tirjatvene pravice do druge države.

Če dokaže žigosanje, da je svota iz emisije bivše avstrijske države izviraajočih nezajamčenih titrov, ki se nahajajo v pokrajini ene države, nižja kot del tiste emisije, s katerim je reparacijska komisija obtežila to državo, mora ta država komisiji oddati nove titre in sicer v višini konstatiranega diferenčnega zneska. Reparacijska komisija bo določila obliko teh titrov in visokost posameznih odrezkov. Ti novi titri bodo nudili glede obrestovanja in amortizacije enake pravice, ko stari titri. Njih druge označbe se ugotovijo z dovoljenjem reparacijske komisije.

Glede zamenjave veljavnosti denarja veljajo ista določila, ko v prejšnjem odstavku navedena glede prvotnega nezasiguranega avstrijskega državnega dolga, to je glede papirne denarne veljave in glede slabe veljave in druge inozemske veljave.

Če pokaže žigosanje, da je svota iz ene emisije nezasiguranih titrov bivše avstrijske države, ki se nahajajo v pokrajini ene države, večja, kakor je pa določila reparacijska komisija — to državo, mora ta država dobiti od reparacijske komisije odgovarjajoči del v smislu tega odstavka in danih novih emisij.

Lastniki titrov nezajamčenega bivšega avstrijskega državnega dolga, ki se nahajajo izven držav, katerim se je odkazala pokrajina bivše avstro-ogrške monarhije, ali ki so nastale iz razpada te monarhije, vpoštevši Avstrijo, oddajo potom njihovih vlad reparacijski komisiji svoje titre, ki jim izda certifikate, da imajo pravico do razmerne dela novih emitiranih titrov, ki se bodo izdali po določilih tega dodatka. Država, ki je prevzela jamstvo za titre bivše avstrijske vlade, prevzame na-se tudi kupone in amortizacične anuitete, ki so zapadle po pravomočni vpostavitvi te pogodbe, če še niso bili plačani.

Iz teh določil sledi, da mora tudi naša država prevzeti med svoje drž. dolgove en del avstrijskega predvojnega posojila. Žigosanje se je pri nas že zdavnaj izvršilo in preostane le še, da se dotične številke žigosanih obligacij vpošljejo reparacijski komisiji v Pariz, če se to še ni zgodilo. Tudi je dolžnost ministrstva financ, da objavi, koliko je bilo avstrijskega predvojnega in vojnega dolga ob času žigosanja v državi.

Glede vojnega dolga veljajo druge določbe te pogodbe. O tem pa prihodnjič.

Na nizkem kurzu.

Svoj čas smo objavili pismo preiskovalnega sodnika v beograjskem atentatorskem procesu na policijo v Sarajevu, ki se poziva, da oskrbi material proti g. Djakoviču, komunističnemu narodnemu poslancu in sedaj čitamo, v beograjski „Republiki“ od 23. oktobra naslednji, prav značilni članek:

„Preiskovalni sodnik Vujčić je prišel za Andjelkovičem, ki tudi ni bogzna kaj obetal. Proces je zahteval sposobnejšega in odpornejšega človeka kot je bil on, če tudi se je vsaj deloma brigal za položaj, ki ga je zavzemal ter je kolikor toliko skušal zadostiti nadam, katere je ves pošteni svet stavil na njegovo delo. Listom in vladi pa to ni ugajalo. Andjelkovič je moral oditi in na njegovo mesto je stopil Vujčić. Če bi naslednika s konkurzom iskali, boljšega od njega ne bi bili našli. Svoj posel je započel z zagovornimi intervjuji in z „uvajanjem novih metod“. Prav hitro je izzval proti sebi vse branitelje obdolženih in

Zahvala.

Iskreno zahvaljujema vse, ki so na ma povodom smrti predrage hčerke s svojim sočutjem lajšali najino gorje, a posebnih hyaležnosti zatrjujeva velečast. gospoda prof. Ivana Vreže za vodstvo pogreba in tolažujoči nagrobni govor ter gosp. prof. Hinka Družovič in pevski zbor Moškega učiteljsišča v Mariboru za ganljivi žalostinki.

V Limbušu, dne 31. oktobra 1921.

610 Matilda in Simon Vodenik.

Lajca iz hladilnice

prodajamo vsak dan na Glavnem trgu v Mariboru, komad po 2.80 K.

Eksportno društvo.

Matheis, Suppanz & Co.

Cvetlična ulica šte. 18.

Klobuke

zimsko perilo čevlje, dokolenice (gamaše), dežnike, dežne plašče copate, nogavice, torbice za trg

potovalne košare in razno galanterijsko blago kupite najbolje in po zmerni ceni pri trdku

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

Zbirajte za „Tiskovni dom“!

Najiskrenejšo zahvalo izrekam s tem g. dr. Ruprehtu, asistentu na kirurški oddelku tukajšnje bolnice, za izvrstno uspelo težko črevesno operacijo in za ves trud, ki je pripomogel, da sem tako hitro ozdravel.

611 Simón Štern, Fram.

Pozor! Gotove obleke, porušnike in vse potrebno za zimo se dobi najcenejše pri I. TRPIN, v Mariboru. Glavni trg 17. 1-2 606

Harmonij in pianino se prod. Maribor, Magdalenski trg 4. 607

Divjačino kot srne, zajce, fazane, jerebice i. t. d. kupi vsako številu Ivan Roy, Maribor, Glavni trg št. 3. 4-8 593

Boljša gostilna z z vsem inventarjem v prometnem kraju se vzame v najem. Ponudbe pod šifro: «Savina 37» na upravo «Straže». 2-2 589

Samo za nekaj časa še plačujem

srebrne krono po 10 K
srebrne 2 krono » 20 K
petkronske » 50 K
Kupim vsako množino.

Av gust Wapper, ziatar v Mariboru, Stolna ulica 1 (Domgasse). 2-4 597

Kino aparat! popolnoma kompletni se prod. za ceno K 10.000 K. Ogleda se pri oglasnem zavodu I. Sušnik, Maribor, Slovenska ulica št. 15. 3-3 588

Vsakdo naj inserira v „Straži“!

Prvovrstni trapistovski **S I R**

se dobiva pri **Matija Lahu, Maribor,** Maribor, Glavni trg.

Boljša sobarica večja v serviranju in pospravljanju se sprejme pod sprejemljivimi pogoji in proti povzročeni potnih stroškov. Ponudbe na Mary Gatti, Veliki Bečkerak, Sokolski trg 15. 2-2 591

STENOTIPISKA

popolnoma izvežbana, večša slovensčine in nemščine, ki je bila že v službi v večjih pisarnah se išče za prijetno službo proti vlsoki plači. Osebnost se je predstaviti med 10. in 12. ali med 15. in 17. uro.

Jugoslovenski Lloyd d. d. Maribor, Ruška cesta 45, (Kreuzhof).

Spodnještajerska ljudska posojilnica

Stolna ulica šte. 6. v Mariboru reg. zadr. z neom. zav.

Obrestuje vloge po 4% in 4 1/4%

Daje posojila na vknjižbo ali poroštvo. Stroški so neznatni, ker oskrbi zavod vknjižbo brezplačno. 185 58

Za varnost vlog jamči rezervni sklad, naložen v vinogradnem posestvu, v hiši in stavbiščih na najlepšem prostoru v Mariboru.

Rentni in invalidni davek plačuje posojilnica sama.

JUGOSLOVENSKI LLOYD

d. d. v Mariboru, Ruška cesta 45 (Kreuzhof).

Izdelujemo: v naši tovarni na električno obrat

Obleke za moške
Obleke za dečke

Dobavljamo: iz naše velike zaloge

Blago (štufe) za moške
in ženske

Priporočamo: neobvezen ogled našega podjetja

Svetujemo, da si svojo potrebo kmalu krijete

Samo za prekupce.